

Duurzaam inkopen, daar kun je mee thuis komen

door Betty de Keizer

Inleiding

Mensen willen graag leven in een samenleving waarin ze goede waar van waarde krijgen voor hun geld. En dan niet alleen waarde in de zin van dat een product goedkoop is, maar waarde omdat het product werkelijke meerwaarde biedt. Een product met niet alleen een goede prijs-kwaliteit verhouding vanuit economisch perspectief, maar ook een product dat gemaakt is met oog voor mens en milieu. Echte waarde voor je geld dus. Er is vanuit de samenleving daarom toenemende druk op organisaties om duurzame producten te leveren en zelf ook duurzaam in te kopen. Maar wat is dat, duurzaam inkopen, en hoe doe je dat? Wat is de rol en inzet van de overheid en hoe kun je zelf met duurzaam inkopen aan de slag? In dit artikel wordt kort toegelicht waar duurzaam inkopen over gaat en waar je op moet letten als je met duurzaam inkopen aan de slag gaat.

Het begin

De aandacht voor duurzaam inkopen begon in 2005 met de motie Koopmans (CDA) en De Krom (VVD) (29800-XI, nr. 130) in de Tweede Kamer. In de motie wordt de rijksoverheid gevraagd om met ingang van 2010 duurzaamheid bij 100% van de aankopen en investeringen als zwaarwegend criterium mee te nemen. Het kabinet heeft daarop toegezegd uiterlijk in 2010 bij 100% van de rijksaankopen en investeringen duurzaamheid als zwaarwegend criterium mee te nemen. Andere overheden sloten zich bij het voornemen aan, maar minder ambitieus. Provincies en waterschappen gingen voor 50 % duurzame inkoop in 2010, gemeenten voor 75 procent. Alle partijen streven naar 100 procent in 2015.

De rol van de overheid

De overheid is van mening dat zij het goede voorbeeld moet geven door kritisch te kijken naar wat zij inkoopt. Duurzaam inkopen was een van de speerpunten van het vorige kabinet. De overheid geeft per jaar € 50 miljard uit aan inkopen en aanbestedingen. Daarmee vormt de overheid een aanzienlijk deel van de markt voor onder andere kantoorartikelen, weg- en bouwwerkzaamheden, transportmiddelen en energie. Door als overheid duurzaam in te kopen, krijgt de markt voor duurzame producten een stevige impuls.

Het ministerie van VROM (inmiddels het Ministerie van Infrastructuur en Milieu) heeft de coördinatie voor duurzaam inkopen van de overheid op zich genomen. Op 1 oktober 2007 is bij het ministerie van VROM de programmadirectie Duurzaam inkopen van start gegaan met medewerkers van verschillende departementen. Een interdepartementale programmadirectie waarin alle departementen vertegenwoordigd zijn. Dit team trekt het programma duurzaam inkopen, draagt het belang van duurzaam inkopen uit en is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van criteria, de ondersteuning van overheden, de monitoring en de internationale agendering van duurzaam inkopen.

Wat is duurzaam inkopen

Duurzaam inkopen betekent inkopen voor een goede prijs en tegelijkertijd rekening houden met mens en milieu. Duurzaam inkopen gaat over het meewegen van duurzaamheidscriteria bij de aankoop van een product of dienst naast de criteria prijs, kwaliteit, levertijd en service. Duurzaam inkopen gaat over de maatschappelijke verantwoordelijkheid om rekening te houden met de milieuomstandigheden en de sociale omstandigheden waaronder producten zijn gemaakt. Het gaat niet alleen om winst, maar om winst en waarden. Om de echte waarde van een product te kunnen bekijken moet gekeken worden naar de hele keten, van de wieg tot het graf.

Duurzaam inkopen is niet een op een hetzelfde als milieuvriendelijk inkopen. Duurzaam inkopen gaat immers over meer dan alleen het effect op de (directe) omgeving. Kern van duurzaam

inkopen is dat bij inkoop niet alleen gekeken wordt naar het hier en nu, maar ook naar daar en later.

Intermezzo - koffie

Bij bedrijf X wordt gebruik gemaakt van een koffieautomaat. Veel medewerkers vinden de koffie uit de automaat niet lekker. Bovendien bestaan er bezwaren tegen het gebruik van plastic bekertjes. Slecht voor het milieu en drinkt niet lekker. Men wil liever vers gezette koffie of zelfs espresso en cappuccino, gedronken uit normaal porseleinen kopjes. Er wordt besloten koffie anders te gaan aanbieden.

Bij de keuze en aankoop van een nieuw koffieapparaat wordt niet alleen gekeken naar milieuaspecten zoals

- aandeel van hernieuwbare grondstoffen in het product
- gebruik van schadelijke stoffen zoals bestrijdingsmiddelen
- milieuvriendelijk transport
- levensduur van het product

maar ook naar sociale aspecten:

- worden arbeidsnormen van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO of ILO) toegepast
- kunnen de koffieproducenten een eerlijke boterham verdienen
- zijn er stage- en leerplekken, is er aandacht voor ontplooiing van medewerkers

Duurzaam inkopen staat niet op zich, maar is de uitvoering van een visie van het bedrijf op duurzaam ondernemen. Duurzaam ondernemen gaat over meer dan winst maken. Het gaat om een balans tussen de drie P's van People, Planet en Profit.

People, sociaal welzijn hier en daar. Rechtvaardige verhoudingen tussen mensen en eerlijke kansen voor (groepen van) mensen is een belangrijke voorwaarde om in samenlevingen en menselijke verbanden tot duurzame ontwikkeling te komen.

Planet, kwaliteit van het milieu. Natuur en milieu kunnen niet onbeperkt worden belast door aantasting, uitputting van grondstoffen en vervuiling. Op enig moment dreigt een situatie waarbij de ecologische basis voor het bestaan van huidige of toekomstige generaties, hier of elders, in het geding komt.

Profit, winst en het creëren van meerwaarde. Bij economische activiteiten (productie, diensten) gaat het om meer dan financieel rendement.

Duurzaamheidscriteria

De meeste mensen hebben een helder beeld van producten en diensten die niet duurzaam zijn, bijvoorbeeld producten die slecht zijn voor het milieu, of producten die gemaakt zijn met behulp van kinderarbeid. Dat willen we niet. We zijn het er ook over eens dat gebruik maken van schoonmaakdiensten die werken met giftige stoffen die slecht zijn voor mens & milieu ook geen duurzaam inkopen is. Moeilijker is het om uit te leggen wanneer een product of dienst wel duurzaam is. Nog moeilijker wordt het om zichtbaar te maken dat een product duurzaam is.

Uitgangspunt voor de bepaling of een product duurzaam is, zijn de criteria die in opdracht van het ministerie van VROM vanaf 2008 zijn opgesteld door Agentschap.NL (voorheen SenterNovem). Voor relevante productcategorieën van overheidsaanschaffingen zijn minimale duurzaamheidseisen en -wensen opgesteld, eisen waar een product of dienst minimaal aan moet voldoen om het stempel duurzaam te kunnen krijgen. Deze eisen passen binnen de bestaande Europese en nationale mededinging- en aanbestedingswetgeving en waar van toepassing binnen internationale verdragen. De criteria zijn te vinden op de site van PIANOo (<http://www.pianoo.nl/dossiers/duurzaam-inkopen>). Het gaat om informatie over milieucriteria, sociale voorwaarden, 'social return', praktijkvoorbeelden en instrumenten voor duurzaam inkopen.

Ambitieniveaus

De criteria van de overheid zijn minimale eisen waar aan voldaan moet worden om het etiket 'duurzaam product' te krijgen. Wie hogere ambities heeft kan bij zijn aankoop aanvullende eisen stellen of scherpere wensen formuleren. Duurzaamheidsprestaties van producten zijn echter niet altijd eenvoudig aan te tonen. In sommige gevallen zal de leverancier bewijsstukken kunnen

overhandigen als certificaten of keurmerken. In alle gevallen moet de leverancier kunnen aantonen dat zijn product aan de gestelde duurzaamheidseisen voldoet. Alleen zeggen dat zijn product duurzaam is, is niet voldoende.

Door bij inkopen en aanbestedingen duurzaamheidseisen te stellen, wordt de vraag naar duurzame producten vergroot. Daardoor wordt het voor producenten en leveranciers ook aantrekkelijker om duurzamer te gaan produceren en werken. Duurzaam inkopen is een dynamisch proces. Inzichten veranderen voortdurend. Wat het ene moment een duurzaam product is, is het volgende moment door betere alternatieven ingehaald.

De impact van duurzaam inkopen kan heel groot zijn, want veel productieketens reiken tot de verste uithoeken van de wereld. Uiteindelijk draagt duurzaam inkopen zo bij aan verduurzaming van de economie en minder energieverbruik, armoede en vervuiling. Door duurzaam in te kopen wordt een proces in gang gezet, waarmee een bedrijf stap voor stap de koers verlegt naar ondernemen op een manier die bijdraagt aan een betere wereld in plaats van ondernemen op een manier die zorgt voor vernietiging van de leefwereld van mens en dier.

Duurzaam inkopen duurder?

Vaak wordt gezegd dat duurzaam inkopen duurder is. Dat is maar hoe je het bekijkt. Het gezegde luidt niet voor niets "Goedkoop is duurkoop". Soms is de aanschafprijs wel hoger, maar gaat een product langer mee. Of verbruikt het minder energie in de gebruiksfase of vergt minder onderhoud. Het kan ook zijn dat een product op het moment dat het afgedankt wordt, hergebruikt kan worden, of zo uit elkaar kan worden gehaald dat het gerecycled kan worden, waardoor de afvalkosten lager zijn en grondstoffen kunnen worden hergebruikt. Feit is dat bij niet-duurzame producten 'maatschappelijke kosten' zoals milieuvervuiling of uitputting van grondstoffen vaak niet in de prijs verwerkt zijn. Duurzaamheid is dus niet synoniem voor duur. Wie dat wel zegt, heeft het niet goed begrepen. Duurzaamheid is een diepte-investering en zulke investeringen renderen.

Waar vind je duurzame producten

Soms liggen de duurzame alternatieven bij wijze van spreken om de hoek. Andere keren is het een hele zoektocht om een duurzaam alternatief te vinden dat voldoet aan specificatie- en kwaliteitseisen die gesteld zijn. Veel informatie over duurzame producten en diensten is te vinden op internet. Wie de hoeveelheid informatie op het web wat teveel van het goede vindt, kan om met duurzaam inkopen aan de gang te gaan goed terecht bij de Nederlandse Vereniging voor Inkoopmanagement (NEVI, <http://www.nevi.nl/>) en het Expertisecentrum Aanbesteden PIANOo (<http://www.pianoo.nl/>). Veel informatie is ook te vinden bij collega's van vergelijkbare bedrijven, vooral als je meer wilt weten over de kwaliteit van en de ervaringen met een bepaald product of dienst waar zij al gebruik van maken. Vraag hen ernaar!

Een ander hulpmiddel is de Duurzame Database. De Duurzame Database is een inkoop hulp voor inkopers en een marktplaats voor aanbieder van duurzame producten en diensten. Het overzicht van duurzame producten en diensten voor de professionele markt maakt zowel het niveau van maatschappelijk verantwoord ondernemen van de organisatie inzichtelijk als de duurzame kenmerken van de producten. Die informatie wordt gepresenteerd in een bedrijfspaspoort en een productpaspoort. De Duurzame Database is een project van de Stichting Ondernemen Duurzaam. Het project kwam tot stand in samenwerking met diverse (inter)nationale organisaties, kennisinstellingen, overheden en het bedrijfsleven.

Inkopen doe je niet alleen

Het belangrijkste advies als je duurzaam wilt gaan inkopen, is om er niet op eigen houtje mee te beginnen, maar te zorgen voor draagvlak in de organisatie. Inkopen doe je met elkaar. Als je kijkt naar de hele inkoopketen in een bedrijf, zie je dat inkopen begint met een wens van een klant. Er zijn mensen die de randvoorwaarden zoals het beschikbare budget voor de aankoop bepalen, uiteindelijke beslissers en mensen die het contact onderhouden met de leverancier. Soms zijn er juristen bij het inkoopproces betrokken. Inkopen doe je dus nooit alleen, inkopen doe je samen.

De eenvoudigste inkoopketen bestaat uit de afnemer die een bepaald product of dienst wil, de leverancier die het product levert, de inkoper die optreedt als intermediair en de bestelling plaatst en de financier die betaalt voor het product. Soms overlappen bepaalde rollen elkaar, maar meestal zitten er nog meerdere schakels (lees: personen) tussen. Het is belangrijk om te bepalen welke rol de spelers in de keten hebben. Wie stelt de criteria voor inkoop op en wie bepaalt uiteindelijk of voor een duurzaam product wordt gekozen of niet? De belangrijkste doelgroepen die een rol spelen in het inkoopproces, zijn - afhankelijk van de grootte en complexiteit van de organisatie - de inkopers, hun leidinggevenden, de klant, de manager en de leveranciers. Zij bepalen (mede) de randvoorwaarden waarbinnen het inkoopproces wordt vormgegeven of geven sturing aan het inkoopproces door verwoording van hun wensen. Als je duurzaam wilt gaan inkopen, betrek hen erbij! Op die manier wordt geborgd dat bij alle betrokkenen draagvlak ontstaat voor noodzakelijke veranderingen van het inkoopproces.

Steun van het management is onmisbaar om duurzaam inkopen te kunnen realiseren. Het management bepaalt immers de uiteindelijke speelruimte voor de inkopers. In "Duurzaam inkopen 2.0" van SenterNovem wordt de inkoopketen als volgt beschreven: "Duurzaam Inkopen is gepositioneerd als een activiteit van *inkopers*, aangestuurd door hun diensthoofden en bestuurders (de *budgethouders*), met een adviserende rol voor milieu- en duurzaamheid coördinatoren." Hoe meer spelers en hoe complexer het inkoopproces, hoe lastiger de integratie en implementatie van duurzaam inkopen kan zijn.

Handvatten

Er zijn verschillende manieren om duurzaam inkopen op te pakken. Er is niet één manier de beste. Iedere organisatie is anders, ambitieniveaus verschillen en er zijn verschillen in voorkeuren, kennis, en in taken en bevoegdheden van inkopers. Kies de manier die het beste bij de organisatie en betrokken personen past. Op internet zijn vele voorbeelden en best practices te vinden. Handig om mee te werken is het model van Agentschap.NL: "Duurzaam inkopen versie 2.0". Het model is te vinden via de website van NEVI, Nederlandse Vereniging voor Inkoopmanagement: www.nevi.nl/images/Rdam_DI_model_inkoopbeleid_tcm563-533725.pdf

Speciaal om gemeenten op weg te helpen is door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een handreiking opgesteld voor raadsleden en collegeleden en ambtenaren: 'Aan de slag met duurzaam inkopen!' De handreiking geeft praktische informatie over hoe duurzaam inkopen kan worden aangepakt en hoe duurzaam inkopen kan worden verankerd in de organisatie. Verder geeft de handreiking inspirerende voorbeelden uit de praktijk. Helaas is de handreiking alleen beschikbaar via het intranet van de VNG.

De gemeente Amsterdam kent haar eigen leidraad duurzaam inkopen. De eerste leidraad kwam uit in 2007. In mei 2010 is de eerste leidraad opgevolgd door de Leidraad Duurzaam Inkopen 2. De leidraad bevat naast een helder stappenplan ook vele voorbeelden van duurzaam inkopen uit de praktijk. Amsterdam ziet duurzaam inkopen als een dynamisch proces, een proces ook van leren met elkaar. Vandaar dat de stad haar kennis graag met anderen deelt. Neem eens een kijkje op http://www.amsterdam.nl/ondernemen/inkoop_en

Duurzaam inkopen, gewoon doen

De eenvoudigste manier om met duurzaam inkopen te beginnen is: gewoon gaan doen! Deze manier is vooral geschikt voor kleine organisaties met korte lijnen waarin de inkoper zelf kan bepalen wat er gekocht moet worden. Begin met het stapje voor stapje aanbieden van duurzame(re) alternatieven. Van papier, koffie, catering en kantoorinrichting zijn meestal gemakkelijk duurzame varianten te vinden, bijvoorbeeld fairtrade koffie, gerecycled papier of milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen. Een stap verder is om over te stappen op groene ICT, op het gebruik van groene, duurzame energiebronnen en nog een stap verder is om bij de selectie van leveranciers te kijken naar hun performance op het terrein van duurzaam ondernemen.

Door ervaringen kun je leren wat het beste past bij de organisatie. Al doende kom je verder. Stimuleer en enthousiasmeer. Vertel over het product, geef informatie, maar sta ook open voor kritiek. Maak er een open kennisuitwisseling van waar niet alleen informatie kan worden gedeeld en nieuwe inspiratie kan worden opgedaan, maar waar ook concrete oplossingen kunnen

worden aangedragen voor problemen waar medewerkers in de praktijk tegenaan lopen. Als betrokkenen het gevoel krijgen dat een duurzaam product als het ware door hun strot geduwd wordt, ontstaat er alleen maar verzet.

Duurzaam inkopen in grote organisaties

Wanneer er meerdere partijen betrokken zijn bij de beslissing van een inkoop, moet duurzaam inkopen als team worden opgepakt. Alle spelers in de keten moeten bij de introductie van duurzaam inkopen betrokken worden. Doel is dat alle betrokken partijen uiteindelijk in hun eigen werk voor hun deel van het proces zelfstandig aan de slag kunnen met duurzaam inkopen. Om te kunnen bepalen wie allemaal bij het inkoopproces betrokken zijn, moet de inkoopketen in kaart worden gebracht. De inkoopketen kan voor elk product anders zijn!

Duurzaam inkopen vergt stappen en beslissingen in elke fase van het inkoopproces. In de Leidraad Duurzaam Inkopen 2 van de gemeente Amsterdam worden voor een professioneel inkoopproces zeven stappen onderscheiden: inkoopvoorbereiding, specificeren, selecteren, contracteren, bestellen, gebruiken en bewaren, en nazorg. De inkoopvoorbereiding en het specificeren van producteisen vormen tezamen het strategische deel van het inkoopproces. Specificeren, selecteren, contracteren en bestellen geven vorm aan het tactische deel van het inkoopproces. En het bestellen, gebruiken en bewaren en de nazorg vormen het operationele deel van het inkoopproces. Elke fase heeft zijn eigen vragen en acties. Voor het in kaart brengen van de vragen en acties die van inkopers gevraagd worden in elke fase van het inkoopproces is in de volgende paragraaf de Leidraad Duurzaam Inkopen 2 van de gemeente Amsterdam als inspiratiebron gebruikt.

De fasen van het inkoopproces

Vorbereiden van de inkoop

Voordat een inkoop wordt gedaan, moet worden bepaald of het echt nodig om een nieuw product aan te schaffen. Zijn er misschien alternatieve oplossingen voor het probleem waar aanschaf van het product een oplossing voor moet bieden? Niet kopen is nog altijd het goedkoopst en vaak gelijk de meest duurzame oplossing. Als toch tot aanschaf besloten wordt, moet het oude product bekeken worden tegen de achtergrond van nieuwe productontwikkelingen in de markt. En er zijn misschien nieuwe leveranciers bijgekomen. Bestaande producten vervangen door een duurzame variant betekent soms een hogere aanschafprijs. Onderzoek of de meerprijs in de gebruiksfase kan worden terug verdiend. En ga met meer aanbieders in gesprek. Onderzoek wat de stand van zaken is op het gebied van duurzaamheid en stel geen irreële eisen.

Specificeren producteisen

Specificeren is meer dan alleen opschrijven aan welke eisen het product moet voldoen. De wijze van beschrijven bepaalt de speelruimte van de leverancier. Timmer niet alles gelijk dicht door teveel detaileisen te benoemen. Geef leveranciers de kans om (ver)nieuwe(nde) producten aan te bieden. Voor formulering van duurzaamheidseisen kan gebruik gemaakt worden van de onderliggende eisen uit keurmerken. Belangrijk is ook om bij de beschrijving van de producteisen verder te kijken dan de gebruiksfase. Op een gegeven moment is het product aan het einde van zijn gebruiksleven. Kan het dan hergebruikt of gerecycled worden? Een tip uit de praktijk is om de keuzes expliciet te maken, goed vast te leggen en transparant te maken.

Selecteren leverancier

In deze stap wordt bepaald aan welke duurzaamheidseisen de leverancier minimaal moet voldoen om voor levering van het product in aanmerking te kunnen komen. Kiezen van de juiste leverancier vergt van de inkoper kennis van de markt. Duurzame producten zijn niet perse de duurste producten. Soms biedt de laagste prijs het meest duurzame product uit zijn klasse. Maar een aanbiedingsprijs die in verhouding wel erg laag is, kan betekenen dat milieu- en sociale criteria niet in de prijs zijn verdisconteerd. Kijk ook altijd verder dan alleen de aanschafprijs, kijk naar de totaalkosten: aanschaf, gebruikskosten en kosten voor afvoer aan het einde van de productfase.

De selectie- en gunningcriteria worden opgesteld op basis van de specificatie eisen voor het product (stap 2) en de selectiecriteria van de leverancier (stap 3). Door duurzaamheid duidelijk

zichtbaar naast criteria als prijs en kwaliteit neer te zetten zien leveranciers dat het bedrijf duurzaamheid belangrijk vindt. Ze zullen zich dan ook eerder uitgenodigd voelen te laten zien aan welke duurzaamheidseisen hun product voldoet. Want laten we eerlijk zijn: de beste kennis zit toch in de markt!

Een andere kant van duurzaam inkopen die ook aandacht vergt is duurzaamheid van het eigen inkoopproces. Denk aan zaken als het uitprinten van offertes (moet echt alles in zoveelvoud worden uitgeprint?), afspraken met een leverancier op locaties die slecht met openbaar vervoer te bereiken zijn en dergelijke. Licht het eigen inkoopproces door op duurzame aspecten.

Contracteren

Het product en de leverancier zijn uitgekozen. De afspraken worden contractueel vastgelegd. Maar daar houdt het niet mee op. Regelmatig contact met de leverancier levert up-to-date kennis over nieuwe ontwikkelingen van het product of vergelijkbare producten in de markt. Vraag de leverancier ernaar. Tegelijkertijd biedt regelmatig contact aan de leverancier de kans om op de hoogte te zijn van de ervaringen met zijn product, of de klant tevreden is, of dat misschien (aanvullende) eisen aan het product gesteld moeten worden.

Bestellen

Bestellen is meer dan even bellen. Aspecten die in deze fase onder andere meespelen zijn goed voorraadbeheer, gebundeld bestellen, digitale verwerking van facturen en retourzending van verpakkingen. Tip: handel zoveel mogelijk digitaal af. Vermijd onnodige verpakkingen, en geef verpakkingen zo mogelijk aan de leverancier retour.

Gebruiksfase

Besteed zorg aan de levensduur van het product. Sommige producten vergen dat anders wordt omgegaan met het product dan gebruikers gewend zijn. Dat betekent dat er passende informatie aan de gebruikers verstrekt moet worden. Monitor de levensfase van het product. Voldoet het nog steeds aan gestelde eisen? Breng de gebruikskosten in kaart. Wat gebeurt er aan het einde van de gebruiksfase met het afval?

Nazorg

Maak duurzaam inkopen zichtbaar, vertel erover, vier de successen met betrokkenen. Zie ook de paragraaf hieronder over het belang van communicatie. Maar nazorg is meer: blijf de markt en productontwikkelingen kritisch volgen. Kijk kritisch naar het gevolgde inkoopproces. Hoe kan het een volgende keer (nog) beter? Leg alle stappen en afspraken schriftelijk vast, zodat de ervaringen goed bewaard blijven voor een volgende keer.

Stimuleren van duurzaam inkopen is niet voldoende. Duurzaam inkopen moet ook gefaciliteerd worden. Faciliteren gebeurt door het leveren van informatie op maat en het beschikbaar stellen van kennis van deskundigen. Faciliteren is ook het (samen met anderen) organiseren van campagnes gericht op integratie van duurzaam inkopen in de bedrijfsvoering. Kortom: communicatie!

Communicatie

Wat je niet ziet bestaat niet. En onbekend maakt onbemind. Door regelmatig over duurzaam inkopen te vertellen en klanten en medewerkers te informeren, gaat het onderwerp meer leven. Het krijgt als het ware een gezicht en handen en voeten. Goed communiceren, zowel intern als extern, is een must om te blijven laten zien waar je als bedrijf voor staat en waar je mee bezig bent. Maar communicatie is meer dan even wat vertellen. Iedereen wil wat anders horen en weten, en de informatie op een andere manier krijgen. Communicatie is meer dan woorden. Communicatie is ook laten zien: do what you preach. Een glossy folder op milieuvriendelijk papier die vertelt hoe milieuvriendelijk het bedrijf bezig is, is niet bepaald geloofwaardig. Zeggen dat je energiebesparing belangrijk vindt terwijl op de receptie de hele tijd een plasmascherm actief is, ook niet. Laat zien dat de aandacht voor duurzaamheid het bedrijf menens is.

Open communicatie is ook essentieel om anderen bij het proces van duurzaam inkopen te betrekken en te enthousiasmeren. Juist interne communicatie biedt kansen. Door open en transparant te communiceren voelen mensen zich meer betrokken en kan er (meer) draagvlak in

de organisatie ontstaan voor een thema als duurzaam inkopen. Veranderen gaat niet zomaar. Veranderingen kosten inspanning en tijd. Een tweede voordeel van openheid en transparantie is dat op die manier gelijk meer gebruik kan worden gemaakt van de kennis bij medewerkers in de organisatie. Ook mensen die niet direct bij de aanschaf van een nieuw product betrokken zijn, omdat ze geen deel uitmaken van de inkoopketen van dat product, hebben misschien nuttige kennis over duurzaamheidsaspecten waarmee rekening gehouden kan of moet worden. Betrek collega's en medewerkers bij de keuze van nieuwe, duurzame producten.

Niet vergeten

Duurzaam inkopen is volop in ontwikkeling. Het is inspirerend en leerzaam om ervaringen met elkaar te delen. Daarom nog een paar 'do's and don't's' uit de praktijk om succesvol met duurzaam inkopen aan de slag te kunnen gaan.

Wel doen!

- Doe het stap voor stap. Geef mensen de kans om aan nieuwe producten te wennen. Besef dat elk product voor- en nadelen heeft, maar dat dat vooral bepaald wordt door de beleving van een product!
- Verdiep je als inkoper in de producten die je wilt gaan aanbieden. Breng vooraf in kaart wat de kwaliteit en de prijs van de alternatieve producten is. En wat zijn de verschillen met het product dat men gewend is. Bedenk dat onbekend onbemind maakt!
- Vertel waarom je voor andere producten wilt gaan kiezen en waarom je denkt dat die nieuwe producten beter zijn voor mens of milieu. Of dat je voor dat product wilt kiezen om de lokale economie te stimuleren en daarom voortaan wilt afnemen van die leverancier om de hoek. Wat dan ook, vertel erover, maak duidelijk waarom jij warm loopt voor dit product. Communicatie, openheid, transparantie, en mensen erbij betrekken is cruciaal voor succes.
- Wees eerlijk in de voor en nadelen van een duurzaam product. Bevalt het product niet, kies een ander product. En als er echt nog geen duurzame varianten bestaan, daag de leveranciers uit met een beter product te komen.
- Betrek de afnemers bij de beslissing! Beslis niet over maar met hen.

Niet doen!

- Koop niet domweg duurzame producten vanwege het etiket duurzaam, dat kan ook averechts werken. Als de gekozen fairtrade koffie niet voldoet aan de smaak van de meeste collega's, ontstaat een negatief beeld, niet alleen van de gekozen koffie, maar ook van het etiket duurzaam dat er aan gehangen wordt. Dit maakt het moeilijker om andere daarna nog een keer duurzame alternatieven aan te bieden.
- Koop niet op eigen houtje zonder (voor)overleg met de afnemers en druk duurzame producten niet door de strot van de gebruiker. Werkt averechts.
- Wordt geen heilige. Duurzaam is mooi, maar fundamentalisme niet.

Meer informatie

Voor eenieder die zich meer wil verdiepen in het thema duurzaam inkopen zijn hier enkele adressen voor meer informatie.

- IDH, Initiatief Duurzame Handel --> www.dutchsustainabletrade.com/nl/home
- NEVI-dossier People, Planet, Purchasing. --> www.nevi.nl/inkoopkennis/Dossier_PPP
- Pianoo, criteria van de overheid --> www.pianoo.nl/dossiers/duurzaam-inkopen en <http://www.pianoo.nl/praktijk-tools/onderzoek-advies/duurzaam-inkopen>
- Agentschap.nl --> www.senternovem.nl/duurzaaminkopen/
- EU Green Public Procurement --> http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm
- ministerie van I&M over duurzaam inkopen --> www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/duurzaam-inkopen
- BECO over duurzaam inkopen --> www.duurzaamondernemen.nl/index.aspx?id=48
- Club Green --> www.clubgreen.nl/Home.html
- DHV Helpdesk Duurzaam inkopen --> www.helpdeskduurzaaminkopen.nl/
- Duurzame Database --> <http://www.duurzamedatabase.nl/>

Tot slot

In 2010 is een nieuwe regering aangetreden met een andere visie op duurzaamheid. Het ministerie van VROM is deels samengevoegd met het oude ministerie Verkeer & Waterstaat tot ministerie van Infrastructuur en Milieu. Duurzaam inkopen is ook voor deze regering een belangrijk thema. Maar men wil het anders doen, met minder regeltjes en meer oog voor de kostenkant. Voor het programma duurzaam inkopen betekende het aantreden van de nieuwe regering dat in plaats van een minister nu een staatssecretaris verantwoordelijk wordt voor de uitvoering van het beleid. De staatssecretaris heeft bij zijn aantreden opdracht gegeven tot een onderzoek naar de kosten van duurzaam inkopen. Uit dit onderzoek bleek dat besparingen op de kosten van 1 tot 5% al snel haalbaar zijn.

Eind 2010 verschijnt een rapport van het Adviescollege Toetsing Administratieve Lasten (Actal) waarin op basis van een onderzoek van KPMG wordt geconcludeerd dat duurzaam inkopen niet effectief is en veel regeldruk voor het bedrijfsleven oplevert. De eisen waaraan leveranciers nu moeten voldoen, leveren hen te veel extra kosten op, aldus Actal. Ook is er in sommige branches sprake van overlap met criteria uit de reeds bestaande wet- en regelgeving.

Koepelorganisatie MVO Nederland (www.mvonederland.nl) reageert fel op het advies van Actal: "De wens van de overheid om duurzaam in te kopen is geen losstaande gril van een aantal beleidsambtenaren, maar eerder exemplarisch voor de groeiende verwachting die de maatschappij heeft van bedrijven." MVO Nederland verwoordt hiermee de mening van een groeiende groep bedrijven en organisaties in Nederland.

Ook De Groene Zaak (www.degroenezaak.com), vereniging van 80 duurzame ondernemers, reageert kritisch op het advies van Actal, onder andere omdat het advies lijnrecht indruist tegen de ervaringen van de leden van De Groene Zaak. Op een in die tijd georganiseerd congres bevestigden een groot aantal bestuurders en CEO's met praktijkvoorbeelden en onderzoek dat duurzaam inkopen vaak niet duur is en juist grote besparingen oplevert. Het advies van De Groene Zaak aan de staatssecretaris is dan ook om het huidige instrumentarium effectiever in te zetten, zonder het fundament van de huidige aanpak weg te gooien.

In de huidige praktijk, zo stellen beide organisaties, nemen overheidsorganisaties de geformuleerde eisen vaak eenvoudigweg over zonder na te denken over de strategische mogelijkheden van duurzaam inkopen. Resultaat hiervan is een 'technocratische' aanpak waarin kansen om meer duurzaamheidwinst te realiseren gemist worden, innovatieve koplopers niet beloond worden en er teveel nadruk ligt op het voldoen aan regels. Er wordt bij aanbestedingen nog te vaak alleen gekeken naar de laagste aanschafprijs. Alternatieven krijgen echter pas een kans als overheden gunningcriteria opstellen die niet de initiële aanschafprijs maar de levensduurkosten (TCO) tot uitgangspunt nemen.

Hoe duurzaam inkopen zich in de komende tijd zal gaan ontwikkelen is nog een vraag. Vast staat dat het niet meer weg te denken is uit onze maatschappij. Duurzaam inkopen doe je gewoon. Omdat je als bedrijf niet alleen kijkt naar het hier en nu maar ook oog hebt voor daar en later.